

Конгрес
Українських
Націоналістів

Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і величі Української Держави

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.cun.org.ua 31 жовтня 2013 року № 45 (520)

БИТВА ЗА УКРАЇНУ

Україно! Ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова.
Гримотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.
Василь Симоненко



Напередодні Вільнюського саміту безсмертні рядки геніального поета дедалі частіше приходять на пам'ять. "Люта битва" за Україну ще навіть не досягла свого апогею, та ідейно-пропагандистська артпідготовка до неї свідчить про те, що нашій країні заповідаються дуже серйозні випробовування. Дай, Боже, щоб усе обійшлося лише холодною, інформаційною війною, і щоб не нав'язали нам ще й гарячу.

Як заведено в Кремлі, інформаційні війни, провокаційні ситуації, тотальну дискредитацію суперника, жорстокі розправи над призначеним ворогом російські яструби проводять перед початком "активних дій", наприклад, вторгнення в сусідню державу, як це було в Грузії, з метою "захисту населення" (російськомовного, громадян РФ, такого, що волає о помочі, – перелік можна продовжувати до безконечності) або наведення "конституційного порядку", як це було в Чеченії, із застосуванням зброї масового знищення. Як правило, це відбувається – у зв'язку з непрогнозованістю Москви – за мовчазного потурання Заходу (аби ті ж касетні чи глибинні бомби "не приземлилися" десь у районі Пентагону).



У Кремлі, схоже, не розуміють, що розпочати бойові дії проти України – означає, підписати вирок собі. Навіть не тому, що в цьому випадку таки "Захід нам поможе". Українці – патріоти. І як би не намагалася нас манкуртизувати агентура російських спецслужб, яка до пори до часу почувається привільно на нашій землі, перед ворожою агресією ми об'єднуємося. Пам'ятаєте Тузлу? Зазнавши там поразки, Москва зайшла з другої сторони – взялася дискредитувати Президента Л.Кучму силами... українців, які таки потрапили на гачок кремлівських інтриг і посприяли, щоб від нього (від нас!) відвернувся світ. Досвід минулих років має бути для нас уроком. Тож як каже відомий телеведучий: "Будьте пильними! Бережіть Україну!"

Закінчення на 2-й стор.



НА ЧЕСТЬ 20-РІЧЧЯ ЛОО КОНГРЕСУ

УРОЧИСТА АКАДЕМІЯ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ

Львівська обласна організація Конгресу Українських Націоналістів відзначила 20-у річницю своєї діяльності. Урочиста академія з цієї нагоди відбулась у приміщенні актового залу Інституту народознавства НАН України в м. Львові.

На свято до львівських конгресівців завітали Голова Конгресу Степан Брацюнь, голова Київської міської організації КУН Юрій Шепетюк, голова Всеукраїнського Товариства політв'язнів і репресованих Петро Франко, голова Крайового Братства ОУН-УПА Олесь Ґуменюк, голова Львівського Центру національного відродження ім. С.Бандери Микола Пшевлоцький, голова Львівської ОУН Олесь Гринюк, Ярослав Ґера від Всеукраїнського об'єднання ветеранів, екс-голова Галицької районної



Іван ГУБКА виступає на урочистій академії

"Просвіти" Степан Горечий, голова Львівської Ліги Українських Жінок Лідія Купчик, доктор наук Любомир Сеник – від Конгресу української інтелігенції, а також представники родини Петра Дужого на чолі з його донькою Лесею.

"В рамки однієї акції неможливо вмістити всі спогади, неможливо розповісти про всіх. Хіба що можна спробувати згодом написати солідну книгу, або створити величезне панно, зняти фільм. Центральною у всіх цих творчих проектах буде однозначно Слава Стецько. Жінка-творець, жінка-герой, жінка-провідник і мислитель. Усе почалося з того, що подруга Слава приїхала до Львова, який був першою стацією її тріумфального повернення в Україну", – розповідає голова секретаріату Львівської ОО КУН Ігор Данилиха.

Закінчення на 2-й стор.

ВІЧЕ

"ТАК, ЄВРОСОЮЗУ!"

20 жовтня у Львові, на майдані біля пам'ятника Тарасові Шевченку, відбувся мітинг з ініціативи Конгресу Українських Націоналістів, Української Республіканської Партії, Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих та інших громадських організацій з приводу сумної дати – початку реалізації операції "Запад" та на підтримку євроінтеграційного курсу України.

Ця операція розпочалася 21 жовтня 1947 року і проводилась під керівництвом міністра внутрішніх справ УРСР Дятлова. Її патронували перший секретар КП(б)У Каганович і член ЦК Хрущов – яскраві представники кривавої "партии убийц". Операція "Запад" тривала всього добу, місціями – дві. Але за цей час із Західної України встигли виселили 76192 особи. Серед вивезених: жінок – 35152, чоловіків – 18866, дітей – 22174. Цієї трагічної ночі зі Львова було виселено і відправлено на заслання 287 сімей патріотів. Для проведення цієї бузувірської операції у місті були задіяні близько 1000 бойовиків "партийно-советского и комсомольского актива" в супроводі 249 автомашин.

Цією акцією російські шовіністи хотіли знищити національно-визвольний рух в Західній Україні, позбавивши членів УПА опертя на місцеве населення, а також залякати інших людей, котрі не потрапили під вивіз. У списках, з якими приходили до хат енкаведисти та партійні працівники, були вказані адреси та прізвища глав сімей. Виселяли всіх, хто на цей момент перебував у приміщенні. Списки заздалегідь готувала місцева партноменклатура разом з енкаведистами. Люди могли взяти зі собою в дорогу мінімум необхідних речей. Потім їх везли до пересильних тюрем. Там, терміном від кількох днів до кількох тижнів, їх тримали. За той час "дозбирували" інших, і коли кількість людей була достатня для формування ешелону (30 вагонів), везли на заслання. У сибірські концтабори й на заслання із західноукраїнських областей вивезли понад 1,5 мільйона осіб.

Мітинг у Львові зібрав прихильників євроінтеграції України, учасників бойових дій на Західній Україні, очевидців подій, репресованих. На мітингу виступили Голова Конгресу Українських Націоналістів Степан Брацюнь, громадський діяч Юрко Антоняк, заступник голови УРП Ростислав Новоженець, професори Лев Величко, Степан Трохимчук, Любомир Сеник, голова Всеукраїнського ТПВіР Петро Франко, представники громадськості. За невинно загиблими українцями священик Української греко-католицької церкви отець Павло відслужив панахиду.

Символічним нагадуванням про сумні події 1947 року служили скриньки з лампадками і написами: Колима, Воркута, Хабаровськ, Красноярськ, Казахстан, Норильськ, Інта. Цю географію ми вже проходили, тому європейському вибору України альтернативи немає.

Ігор ДАНИЛИХА,
Голова Секретаріату Львівської ОО КУН



НА СПОЛОХ!

НАМ НАУКА НЕ ПОТРІБНА?

Президія НАН України планує ліквідувати Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Цей акт духовного вандалізму було намічено на 30 жовтня. Науковці, вчені стверджують, що такий важко зрозумілий крок робиться раптово, кулуарно, без жодних обговорень з колективом та науковою громадськістю. Вони закликають громадян України підтримати їх і не допустити знищення важливого напрямку в науці.

Інститут було створено у 1991 р. Головним його завданням є виявлення та наукова публікація документальних та інших масивів джерел з історії України та її місця у світі. Без реалізації цих завдань неможливий повнокровний розвиток української історичної науки, гуманітаристики в цілому й формування повноцінної історичної пам'яті сучасної української нації. Львівське відділення Інституту майже двадцять років очолював видатний український вчений Ярослав Дашкевич.

За 22 роки Інститутом реалізовано десятки актуальних наукових проектів, найважливішими з-поміж яких є, наприклад, публікація фундаментальних багатотомних видань: "Архів Коша Нової Запорозької Січі 1734-1775", "Універсали українських гетьманів", нова серія "Літопис УПА", "Український археографічний щорічник", повне зібрання творів Михайла Грушевського у 50-ти томах, Дмитра Яворницького у 20-ти томах, Дмитра Багалія у 6-ти томах та ін. Вчені Інституту опублікували десятки якісних монографічних досліджень з різних ділянок української та всесвітньої історії. Надзвичайно тісними є контакти Інституту з низкою провідних університетів і дослідницьких закладів США, Канади, Польщі, Австрії, Франції та ін. У цілому діяльність установи та бібліографія виданих праць висвітлена у виданні: "Інститут української археографії та джерелознавства ім.М.С.Грушевського НАН України: (1991–2011)" (К.: Український письменник, 2011. – 416 с.).

Загроза ліквідації Інституту виникла після відходу у вічність 14 червня 2013 р. засновника й незмінного директора Інституту, члена-кореспондента НАН України Павла Степановича Соханя, а зараз переходить у площину конкретного рішення.

У вітанні Президії НАН України на адресу П.С.Соханя з нагоди його 85-ліття у листопаді 2011 р., було зазначено: "Завдяки Вашій подвижницький праці створено і успішно працює Інститут української археографії та джерелознавства ім.М.С.Грушевського НАН України – гідний спадкоємець українських археографічних установ XIX–XX ст. Масштабне видання корпусу історичних джерел, розгорнуте Інститутом під Вашим керівництвом, по праву належить до скарбниці української історіографії".

Знищення Інституту буде відчутною втратою не лише для академічної гуманітаристики, а й для всієї української культури та її державності.

Напередодні Вільнюського саміту дивовижні наміри НАН виглядають не інакше, як меседж Європі: Україні наука не потрібна, вона – країна дикунів. На жаль, голос учених не почула парламентська опозиція, яка рішуче бореться за владу і надто мляво вболіває за репутацію України.

НА ЧЕСТЬ 20-РІЧЧЯ ЛОО КОНГРЕСУ

УРОЧИСТА АКАДЕМІЯ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ



Виступає Голова Конгресу Степан БРАЦЮНЬ

"Велелюдний мітинг на площі Ринок. – продовжує Ігор Данилиха. – Так вітають провідника нації. Львів присвоює їй звання Почесного громадянина, надає помешкання, після чого Україна дає їй повноцінне громадянство. Слава Стецько стає реальним політиком. На Львівщині довго агітувати націоналістів у

Закінчення. Початок на 1-й стор.

партію тоді не було потреби. Адже фундамент на нашій землі завжди існував, тж і будівничі одразу знайшлися: Петро Дужий, Мирослав Панчук, Григорій Пришляк, Ярослав Лемик, Роман Панькевич, Григорій Дем'ян. Всі вони заслуговують на добру пам'ять, щиру молитву. Ті, кого ми згадуватимемо, бо вони і сьогодні в нашій колоні. Разом з ними були й ті, кому сьогодні можемо подякувати особисто: Іван Ґубка, Дарія Ґусяк, Михайло Вітер, Микола Магас, Володимир Васюта, Михайло Шпак. Вони і нині в строю".

На урочистій академії вшанували усіх голів Львівської організації різних років: Івана Ґубку, Михайла Вовка, Миколу Пшевлоцького і Тараса Ґентоша ювілейними нагрудними знаками. Такі ж відзнаки та грамоти отримали С. Брацюнь, В.Шпіцер, Р.Лемик і деякі гості, а також представники районних і міських організацій.

Львівські конгресівці наголошують, що готові до серйозної політичної роботи на чолі із новим головою організації Тарасом Ґентошем. Підсумовуючи свою діяльність за 20 років, вони зазначили, що чимало проектів уже працює, зокрема "Сурми звитяги", "Свято Ґероїв", "Зашків", Педагогічне товариство ім.Г.Ващенка, Ліга Українських Жінок, "Сприня". За цей час створено музеї Степана Бандери, Слави Стецько, Євгена Коновальця, споруджено пам'ятник Степанові Бандері у Львові та інших містах області. Нещодавно вони ініціювали створення меморіального комплексу "Цитадель" на місці концтабору для військовополонених "Konzentrationslager der Standarte 328" у Львові. Також конгресівці ставлять за мету скликати II Конгрес Українських Націоналістів та показати Європі, що український націоналізм нічим не гірший за націоналізм будь-якої іншої європейської нації.

Учасники академії переглянули відеофільм про недавнє сходження на Ґоверлу, учасників якого теж відзначили подяками. З концертними номерами виступили бард Олександр Шевченко, автор популярної "Чорної вишиванки" і квартет "Левандівське ретро" з програмою повстанських пісень.

Згодом ювілейні заходи пройдуть у містах області, де також вшанують достойних партійців.

За матеріалами прес-служби Львівської ОО КУН

ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИБІР

БИТВА ЗА УКРАЇНУ

Минулий тиждень, щоб там не казали, був тижнем "тривоги нашої". Саміт лідерів країн СНД у Мінську, зустріч Президента України Віктора Януковича з російським колегою в Сочі спонукали нас хвилюватися за інерцією: чи не зміниться під тиском "переконливих аргументів" Кремля траєкторія польоту України – від Європи в якесь там Євразійство? Іншими словами, ми досі сумніваємося в непохитності позиції глави держави щодо європейського цивілізаційного вибору. Оскільки українських журналістів у Сочі не допустили, то достовірна інформація про зустріч президентів добувалася через "добре поінформовані джерела". І лише у вівторок появилося повідомлення в "Комерсант – Україні": Путін п'ять годин переконував Януковича відмовитися від підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом, але українська сторона була непохитною.

Деталі переговорів тримаються в суворій таємниці. Проте без найменших сумнівів можна стверджувати, що Путін використав сповна свій арсенал шантажу і погроз. Ну, а непохитність Януковича якнайкраще підтверджено шаленим "артобстрілом", розпочатим російськими ЗМІ, незграбними заявами кремлівських політиків, аналітиків і просто провокаторів. Путін традиційно шантажує нас економічними санкціями, як-от, обіцяє, що "із 10,5 тисячі імпортних тарифів близько 7666 Україні наступного року доведеться обнулити". Д.Медведєв вимагає від України платити за газ авансом, оскільки вона заборгувала Росії 882 мільйони доларів за серпень. І це після підписання кабальних для України угод по газу, за що Юлія Тимошенко опинилася за гратами, після афери у Харкові, де обіцяно здешевлення газу в обмін на продовження терміну перебування російського флоту в Криму і в яку щиро повірили регіонали, прем'єр РФ набирається нахабства бундючно шантажувати Україну.

Закінчення. Початок на 1-й стор.

Ще потворніше виглядає кумедний С.Глазьєв, тепер уже просто радник президента Путіна. Україна, повчає нас Глазьєв, має попередити ЄС, що не буде з ним підписувати Угоду про асоціацію, бо це зашкодить її економіці і... нашим "духовно-історичним традиціям". А ще путінський радник звинуватив Україну в тому, що вона... порушила Договір про дружбу з Росією. Ці безглузді філіппіки українське Міністерство закордонних справ делікатно назвало брехнею.

Втім, навряд чи варто перераховувати всі нісенітниці, що лунають з російського берега і не викликають найменшої довіри в українському суспільстві. Вони можуть у нас тиражуватися якимось там "Українським вибором", неефективність якого, кажуть, спричинила паніку в лавах медведчуківців. Справді, виглядає на те, що ці люди вже дійшли до ручки, вигулькуючи в метро з дурнуватою антирекламою Європи. Мовляв, вважайте, українці, якщо нині ви платите за товар 19,99 грн., то в ЄС за нього з вас візьмуть 19,99 – але вже євро. В таку примітивну брехню не повірять навіть ті люди, які ніколи не були в Європі, де насправді ціни на продукти харчування і популярні товари відчутно нижчі ніж в Україні.

А з наступного тижня на російському телебаченні розпочинаються "шестихвилинки ненависті" до України. П'ять разів на тиждень – з понеділка по п'ятницю канал "Россия 24" транслюватиме новий проект "Развод по-украински", який розповідатиме про загрози, які чигають на українців у разі підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Серед анонсованих тем – колапс економіки, безгрошів'я, золотовалютні резерви Нацбанку вичерпалися, МВФ грошей не дає. А в Митному союзі натомість – молочні ріки з кисельовими берегами. Одне слово, наш порятунок – Росія, дарма, що за" дружбу" з нею треба платити найдорожчим – свободою.

Схоже, це буде черговий залп інформаційної війни проти України, який посилюватиметься провокуванням Москвою конфліктів, точніше, їх інсинуацій. А що Кремль прагне крові і зовсім не дорожить життям своїх громадян, сумніву тема. То ж ще раз – будьмо пильними.

Ольга ДМИТРЕНКО

Наші корпункти

Вінниця	Березовський В'ячеслав	(067) 258-55-71
Дніпродзержинськ	Чередниченко Олександр	(098) 242-54-87
Дніпропетровськ	Фурман Анатолій	(050) 695-83-48, (097) 243-71-72
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Ярмолінський Олег	(067) 702-63-37
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04597) 4-92-93
Київ	Шепетюк Юрій	(044) 278-63-89, 279-68-34
Кривий Ріг	Мельник Олександр	(096) 298-19-56
Луцьк	Хомич Іван	8-095-92-66-154
Львів	Данилиха Ігор	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Салтиченко Михайло	(067) 942-64-71
Одеса	Ролінський Володимир	(095) 678-76-73
Полтава	Паламарчук Дмитро	(050) 171-63-49
Рівне	Бідюк Юрій	(050) 435-34-34
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 54-64-07
Суми	Друзь Віктор	(096) 485-67-37
Тернопіль	Ткач Володимир	(098) 711-05-50
Ужгород	Сачко Олександр	(099) 053-48-69
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(097) 285-32-96
Хмельницький	Бенюк Ніна	(8096) 362-72-23
Черкаси	Савченко Максим	(067) 647-35-24
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81



ГЕРОЯМ – СЛАВА!

ЗБАРАЖАНИ МОЛИЛИСЯ НА МОГИЛІ СТЕПАНА БАНДЕРИ



На початку жовтня на запрошення зятя лідера ОУН Степана Бандери Андрія Куцана члени Збаразької районної Управи Братства ОУН-УПА та учасники народного аматорського хору імені Клима Савура побували у Мюнхені. Кількаденне перебування збаражан у Німеччині було надзвичайно насиченим та змістовним – участь у мітингу-реквіємі та панахиді з нагоди 54-ї річниці з дня трагічної загибелі Степана Бандери на його могилі, спілкування з духовенством та українською діаспорою Мюнхена, "Парад вишиванок", організований українськими студентами, які навчаються у Німеччині, молитва у храмі Покрови Пресвятої Богородиці, на могилах Ярослава Стецька, Наталії Бандери-Куцан, біля пам'ятного знака борцям за волю України і, звичайно ж, надзвичайно важлива для наших земляків концертна програма, яку вони представили українській діаспорі Німеччини. Враженнями з читачами районки ділиться Ярослав Брега, голова Збаразької районної Управи Братства ОУН-УПА.

– Пане Ярославе, розкажіть будь ласка про поїздку у Мюнхен та про найяскравіші моменти перебування збаражан у Німеччині.

– Завдяки зятеві провідника ОУН Андрієві Куцану втілилася у життя наша найбільша мрія – побувати на святому для кожного українця клаптику землі –- місці вічного спочинку Степана Бандери, а також виступити зі своєю концертною програмою перед українською діаспорою Німеччини. Так розпорядився Господь, що у Мюнхен ми приїхали напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці та дня трагічної загибелі лідера революційного Проводу Організації Українських Націоналістів, а відтак отримали нагоду взяти участь у панахиді та мітингу-реквіємі з нагоди 54-ї річниці смерті Степана Бандери. Поминальну молитву звершував єпископ греко-католицьких церков Німеччини, Скандинавії, країн Бенілюксу Петро Крик разом із шістьма греко-католицькими священиками церков Німеччини, Австрії, Чехії, Польщі, Румунії та Греції. Піснеспіви лунали з уст учасників хору ім.Клима Савура зі Збаража. Їхній спів підхопив майже кожен, хто прийшов на мітинг-реквієм, зокрема, консул генерального консульства України в Мюнхені Ірина Лисенко. Звертаючись до громади, владика Петро зосередив увагу присутніх на сторінках життєписів Степана Бандери, його батька-священика Андрія, родичів. На ключових життєвих віхах провідника ОУН детально зупинилася також консул України Ірина Лисенко.

Від родини Степана Бандери усім присутнім дякував Андрій Куцан, а особливо нам, делегації зі Збаражчини, за те, що відгукнулися на запрошення і змогли приїхати в обумовлений час. Особлива подяка була адресована підприємцю-меценату зі Збаража Володимиру Корнатому, без якого ця поїздка була б неможливою.

Після цього духовенство і громада молилися на могилі доньки провідника Наталії Бандери-Куцан і ще довго спілкувалися на різні теми.

13 жовтня ми взяли участь у Божественній Літургії в храмі Покрови Пресвятої Богородиці в Мюнхені, яку очолював єпископ Петро Крук, а після цього на святкові трапезі, організованій сестрицями храму, виконали декілька номерів зі своєї концертної програми.

14 жовтня побували на могилі Ярослава Стецька та місцях захоронення інших борців за волю України.

Увесь цей час нами опікувалися подружжя Андрій та Іванна Куцан, були для нас екскурсоводами, а вечері в українському клубі вони для нас організували святкову вечерю-зустріч з українцями Мюнхена, зокрема внуком та правнуками Степана Бандери. Були теплі спогади емігрантів, щире спілкування, рідна українська пісня. Ми навіть не зчулися, як стрілки годинника показали уже далеко за північ.

А 15 жовтня відбувся наш довгоочікуваний і відповідальний концерт, який ми побудували так, щоб звучала патріотична пісня від хору Братства ОУН-УПА та щеміла душа від народного співу з уст жіночого дуету Марії Вітенько та Любові Шарко, чоловічого дуету "Весільні музики" Руслана Лещишина та Сергія Рогівського, квартету у складі Романа Ґевка, Андрія Мельниківського і тих же Руслана Лещишина та Сергія Рогівського. Концертна програма, розрахована на півтори години, пролетіла, як одна мить. Кожен виступ супроводжувався бурхливими оплесками. Глядач не хотів відпускати артистів зі сцени і наші дуети ще більше 30 хвилин виступали на біс. Треба сказати, що перед концертом деякі поважні представники старшого покоління української діаспори приходили лише для того, щоб подивитися, хто ж це приїхав з України, а потім збиралися іти кожен у своїй важливій справі. Однак, як ми потім побачили, вони не тільки не пішли і до кінця слухали спів збаражан, а ще довго розмовляли з нами після концерту.

Крім цього, Володимир та Наталія Корнаті організували для всіх присутніх ще й українську гостину, накривши щедрий стіл смачними наїдками, де спілкування було напрочуд теплим і невимушеним.

Варто зазначити, що під час концертної програми ветеранам національно-визвольної боротьби, які з боями у 40-их роках перейшли на Захід, а саме: пану Кухарському та пані Філь, вручено ювілейні медалі "70-річчя створення УПА". Акцію організував багаторічний каторжанин Володимир Бугайський. Таку ж відзнаку передали зв'язковій Шухевича, яка, на жаль, через хворобу прикута до ліжка, і не змогла прийти на концерт. Очі цих людей переповняли сльози. Реакція була такою, ніби їм дали не ювілейну медаль, а звання героя України.

– Отже, враження залишилися якнайкращі. А чи отримали запрошення побувати ще раз у Мюнхені?

– Так. Ми отримали запрошення взяти участь у 55-й річниці з дня трагічної загибелі Степана Бандери, яку відзначатимуть наступного року. З радою душею ще раз поспілкуємося з українською громадою, щоб знову відчути усе тепло їхніх сердець, як і цього разу. Емоцій словами не передати. За усі ці дні ми не відчули, що ми на чужині, не в Україні. Усюди чули рідну мову, бачили радісні усміхнені обличчя. Від спілкування з українською діаспорою отримали масу позитивних емоцій.

Маємо ще одну заповітну мрію, яка, сподіваємося, теж стане реальністю – хочемо побувати на могилах Євгена Коновальця у Ротердамі та Симона Петлюри – у Парижі. Та на все воля Божа.

– Кому найбільше завдячуєте за можливість здійснити таку цікаву і корисну поїздку?

– Передусім підприємцеві-меценату Володимиру Корн атому, на плечі якого лягли усі організаційні аспекти, а також фінансові питання. Крім цього, уся наша група щиро вдячна за підтримку голові районної державної адміністрації Івановi Демчишину, директору Збаразького цукрового заводу Богдану Вороблевському, начальнику РЕМу Петрові Підлубному, приватним підприємцям Ігореві Дуді, Русланові Адамовичу, Миколі Ґалеті, Роману Маци куті, Олегові Івасику. А також завідувачці Збаразького РС УДМС України в Тернопільській області Олександрі Лабінській, яка у короткий термін допомогла нам виготовити закордонні паспорти.

– Дякую за розмову.

Розмовляла Світлана БОДНАР



ПОДІЯ

НА СУМЩИНІ ПОСТАВ ПАМ'ЯТНИК КОЗАКАМ-МАЗЕПИНЦЯМ

У місті Лебедин (Сумська область) встановлено пам'ятник закатованим тут за наказом Петра І козакам-мазепинцям.

Пам'ятний курган із сірим гранітним хрестом встановлено перед входом до Мироносицького кладовища, поблизу якого в 1708–1709 рр. було поховано сотні закатованих українських козаків і міщан.

Встановлення пам'ятника було здійснене з ініціативи місцевого краєзнавця Бориса Ткаченка. Освячення пам'ятного хреста і каплички здійснило місцеве духовенство УПЦ.

На цьому місці знаходилася братська "Могила гетьманців", де було поховано кількасот козаків-мазепинців, жорстоко закатованих царським "слідчим органом" під керівництвом князя Меншикова у листопаді-грудні 1708 року в центрі міста Лебедина, на майдані коло церкви Преображіння Господнього. Прізвища і точну кількість убитих у Лебедині досі остаточно не встановлено. Наразі йдеться про 900 загиблих.

Як засвідчують джерела, тортури були різними: колесування, четвертування, саджання на палю. Найлегшим вважалося повішення та відтинання голови. Смерті передували канчуки, батоги та розпечене залізо.



Страчених козаків поховали за межами міста поблизу нинішнього Мироносицького кладовища. Пізніше місце поховання страчених козаків назвали "Гетьманським кладовищем", а місцеві мешканці насипали в пам'ять про полеглих високу могилу – більше 20 метрів у довжину і ширину та 4 метри у висоту.

У дореволюційний час на могилі були хрест і огорожа. В радянські часи вона була зруйнована і лише тепер місцевим ентузіастам удалося встановити у Лебедині пам'ятник закатованим.

ІП



ДО 105-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

"ШЕВЕЛЬОВСЬКІ ЧИТАННЯ" У ХАРКОВІ

У Харкові розпочинаються перші "Шевельовські читання". Серед учасників – відомі вчені і письменники з усієї України. Читання присвячені 105-й річниці від дня народження всесвітньовідомого мовознавця.

Серед заявлених у програмі виступів: "Радянська політика пам'яті про колаборацію із нацизмом і формування міфів про Юрія Шевельова", "Переклад наукового доробку Юрія Шевельова: здобутки та перспективи", "Новознайдені публікації Юрія Шевельова воєнного часу", "Регіональний вимір офіційної політики пам'яті у сучасній Україні: харківський варіант".

Учасники читань – філологи та історики Харкова, Києва та Львова. У програмі заявлені виступи мовознавців Харківського національного університету імені Василя Каразіна, професорів Володимира Калашникова та Ігоря Муромцева, Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди Сергія Вакуленка, директора Інституту української мови НАН України, професора Павла Гриценка, письменника Сергія Жадана. За результатами читань організатори планують видати збірку статей учасників, а також перевидання окремих робіт Юрія Шевельова.

Читання організовані за сприяння благодійного фонду "Ренесанс", яким опікується народний депутат України Арсен Аваков, і відбуватимуться у приміщенні фонду за адресою: вул. Мироносицька, 25.

Меморіальну дошку вченому розбили за рішенням депутатів Харківської міської ради, під супровід заяв місцевих керівників-українонеависників Добкіна і Кернеса, які обвреxали вченого, приписавши йому колабораціонізм.



НАША СЛАВА НЕ ВМРЕ, НЕ ПОЛЯЖЕ

"ЧЕРВОНО СОНЦЕ СХОДИТЬ...."

Олег МАТКІВСЬКИЙ

Похмурі, холодні листопадові дні 1948 року цілком відповідали настроям українців на галицько-волинській землі, які переживали тяжкі часи своєї історії. Сталінська репресивно-каральна машина вже четвертий рік "зачищала бандерівські території" від повстанців, піддаючи терору все населення. Запланований Москвою голодомор-геноцид у 1947 році на правобережній Україні фактично був зірваний в її західних областях завдяки повстанському рухові. Не вдалось створити колгоспи, земля залишалася у господарів. Силою відібрати хліб комуні на вдавалося, бо вдень була їхня влада, а вночі приходили хлопці з лісу і діяв їхній порядок. У Житомирській, Хмельницькій, Вінницькій областях, де опір був незначним, радянська влада повторила 1932–1933 роки. Загнавши людей у відновлені колгоспи, контролюючи кожен кілограм зерна, спричинила голодну смерть сотень тисяч людей.

В цей же час комуністична Польща разом з радянськими енкаведистами проводить військову операцію "Вісла" і чинить геноцид на проданих Сталіним споконвічних українських землях Холмщини, Посяння, Підляшшя, Лемківщини.



Ганна і Ярослав КОЛОМАДИ

Українців насильно, під дулами автоматів, з клунком речей в руках, виганяють з рідних домівок на "необтятні" простори СРСР.

Українська Повстанська Армія чинить мужній опір і обороняє свій народ, хоча приреченість такої боротьби стає дедалі очевиднішою. На що сподівались ці молоді хлопці і дівчата, що давало їм сили стояти до кінця, не скласти зброї, жертвувати собою? Хто ці патріоти, без яких Україна, як держава, не відбулась би ніколи? Сьогодні багатьом в Україні зрозуміти це важко, але з часом доведеться.

Це сталось 65 років тому, на початку листопада 1948 року неподалік села Торки на Радехівщині. Тоді УПА вже не проводила активних бойових дій в цій околиці. Повстанські відділи перемістились у волинські ліси, на Полісся та в Карпати. А сюди повстанці заходили,щоб переховатись чи залікувати рани, використовуючи схрони і криївки місцевого підпілля, яке, попри масові арешти, висилки, продовжувало діяти.

Привів на батьківське поле, де була криївка, свого пораненого побратима Ярослав Коломаз. Видно, хлопці прийшли з Волині, де ще активно діяла УПА, і галичани з приволинських сіл брали там участь. Місцина, що звалась Довгим полем, була досить зручною, містилась на підвищенні, з якого добре оглядалась навколишня територія і до батьківської хати було недалеко.

Про обставини цієї події залишив спогади вже покійний торчанин Василь Дацюк (1923 р.н.), сусід Ярослава. Він розповідав, що невдовзі й сам Ярослав потрапив у більшовицьку засідку і був поранений в груди під час перестрілки. Його теж доставили в цю ж криївку. Старшим над хлопцями-повстанцями був Василь Середа, псевдо "Вернига", який походив з хутора Грицихи, що належав до с. Стоянів. Вночі він пішов у Торки до батьків Ярослава, щоб повідомити про сина. Цього вечора додому зі Львова приїхала його сестра Ганна. Вона заварила липовий цвіт, взяла харчів та інші необхідні речі і пішла до брата, щоб допомогти йому. Та за ними вже стежили. Коли Ганна і Василь наблизились до криївки, розпочалась стрілянина. Вони вскочили в криївку і почали відстрілюватись. Постріли було чути до села, а коли вони закінчились, у короткім часі пролунав вибух гранати. Здаватися ворогові не стали. Всі в схроні загинули. Їх було п'ятеро – Ганна і Ярослав Коломази, Василь Середа, Григорій Демчина, Дмитро Микитюк.

Згадує про цю подію племінниця Василя Середи, Катерина Шаварова. Напередодні її дядько прийшов додому, щоб попрощатись з родиною. Казав, що відбуває до Чехословаччини, але ще має якісь справи. Мабуть, сподівався забрати із собою і поранених товаришів. Та не судилось… Через день, коли вона поверталась із братом зі школи, побачила у Стоянові, як на величезних санях їхали енкаведисти і везли вбитих людей. Серед них була дівчина. Її довгі коси спадали за землю і замітали свіжий сніг. Невдовзі дізналась, що серед вбитих був і її дядько Василь.

Мертвих повстанців завезли до Радехова. Біля приміщення НКВС на центральній вулиці (тепер вул.Львівська) їх приперли до плота на пострах перехожим і так тримали кілька днів. На впізнання привезли їхніх матерів, але жодна з них, витримавши страшні муки, не видала себе. Добре знали і розуміли, чим закінчувалось таке визнання. Тоді всю сім'ю чекало виселення до Сибіру на страшні муки і смерть.

Відомо, що тіла повстанців викинули на звалище за Радеховом у напрямку Львова. Там схоронені щонайменше десятки, а може й сотні жертв більшовицьких репресій. Варто було б місцевій владі вшанувати місце поховань.

На торківському цвинтарі вже в час "хрущовської відлиги", на початку 60-х років, родина Коломазів встановила пам'ятну фігуру загиблим Ганні і Ярославу з їхніми фотокартками. Комуністи не любили ходити по цвинтарях – боялися хрестів, а місцеві жителі добре знали, по кому ця могила, і своїм мовчанням оберігали її. Натомість влада остерігалася навіть згадки про мертвих повстанців. Перед хатою Коломазів, на колишньому полі Стасюків, стояв хрест (фігура) на згадку про їхній виїзд із села до Канади. Кагебісти підозрювали, що він символізує пам'ять про Ганну і Ярослава і неодноразово вимагали знести його. Та вже новий господар двору, наймолодший брат загиблих Гєник Коломаз, витримав всі погрози і не дав знищити хреста.

В 1993 році на місці криївки, де загинули герої, було насипано символічну могилу і встановлено дубового хреста. Щорічно сюди приходять люди хресним ходом, проводяться народні віча. Пам'ять про героїв не вмирає. Торік коштом Львівської обласної ради встановлений кам'яний хрест, а Бишівська сільська рада, родичі загиблих впорядкували і доглядають могилу.

Нащадкам варто знати про цих героїв.

Ярослав і Ганна Коломази (1919 та 1924 р.н.) походили з сім'ї працьовитих господарів. Їхній батько Василь був родом із сусіднього села Розжалова, мати торківчанка з родини Покотилів. Крім названих дітей, ще мали дочку Стефанію та сина Євгена (Гєника). Коли забирали молодь на роботи до Німеччини, Стефанія поїхала замість Ярослава, адже його робочі руки були потрібні в господарстві. Після війни Стефанія переїхала до Франції, мабуть, знала, чим могло закінчитись її повернення додому. Правду про загибель сестри і брата батьки боялись їй сповіщати, писали, що ті померли. Про їхню страшну смерть вона дізналась аж у 70-х. Стефанія живе в Франції, кілька разів приїжджала до Торків, часто сюди навідуються її онуки.

Середовище, яке виховало таких патріотів, як Ганна і Ярослав, сформувалося в їхньому рідному селі. Передусім завдяки Українській Греко-Католицькій Церкві, яка була в Галичині носієм патріотизму, високої духовності, любові до Бога, України, самопожертви та готовності віддати життя за друзів своїх. У 20–30-х роках у Торках діяли громадські організації – "Просвіта", "Союз українок", гурток "Рідна школа", "Сільський господар" та "Відродження". На початку 1930-х років заснована станиця ОУН, а з початком Другої світової війни до її юнацької, молодіжної сітки вступили, а згодом стали вояками УПА сотні торчан. Десятки з них, як Ганна та Ярослав, віддали своє життя за Україну.

У родині Андрія і Катерини Середів було дев'ятеро дітей – троє дівчат і шестеро хлопців. На хутір Грициха вони приїхали з с. Бабичі Радехівського району. Купили там землю і досить успішно господарювали. Як пригадує їхня внучка Катерина Шаварова: "У хаті панувала Україна…". Її дід був високопатріотичною людиною і так виховував своїх дітей, онуків. Він передплачував український патріотичний журнал "Сільський господар", знав добре історію. У хаті висіли картини на історичні теми, портрети видатних українців. Особливо захоплюючою була картина "Бій під Крутами". Зображені на ній події часто обговорювались у родині.

Її дядько Василь Середа (1924 р.н.) був дуже гарним парубком. Високий, синьоокий, а коли одягав вишиту сорочку, люди не могли налюбуватися ним. Був



дуже відповідальним і відданим. Міг і сам піти до Чехословаччини, не обтяжуватись, пораненими товаришами, залишивши їх на родичів. Але, схоже, планував повести і їх зі собою, тому й повернувся до криївки, де вже чекала пастка.

На жаль, ще про двох повстанців Григорія Демчину (1914 р.н.) та Дмитра Микитюка, уродженців с. Стоянів, які загинули в криївці, відомостей не маю. Хто щось знає про них, прошу сповістити в Радехівський краєзнавчий музей, або у Бишівську сільську раду.

Подія 65-річної давнини в ті важкі часи глибоко сколихнула всю околицю. Найдорожче, що кожна людина здатна залишити після себе, це пам'ять про неї. І ця пам'ять залишилась у пісні, яку склали торські хлопці, тоді студенти – Йосип Жеребецький та Богдан Цибуля Вони добре знали, що чекало їх у разі встановлення авторства, але не побоялись. Колись її співали в довіреному колі, тепер виконують у місцевих будинках культури, клубах, школах, особливо гарно звучить ця пісня у виконанні бишівського хору. Символічними в пісні є початкові слова: "Червоно сонце сходить, червоно заходить…". Тоді це був знак для тих, хто опинився за кордоном, хто страждав по тюрмах, на засланні, що боротьба в Україні триває, зброї не склали…

Червоно сонце сходить, червоно заходить
А за селом у Торках сумний повстанець ходить.
Ой ходить він годину, ой ходить він другу
Чекає допомоги пораненому другу.
Нарешті він діждався допомоги зі села
Прийшла дівчинонька сумна, невесела.
Покинула батька-неньку у чужому домі
Прийшла обмити рану братові свойому.
За нею стежив зрадник, він дав башлакам знати,
Де будуть ранені повстанці спочивати.
Башлаки окружили повстанців довкола
Повстанці відбивались поки було патронів.
А як патронів не стало, почувся звук гранати.
У нерівному бою мусили погибати.
За Торками у полі в глибокій долинці
Погибли брат з сестрою, а з ними три повстанці.
Не думайте, катюги, що так воно буде.
Воскресне Україна, а вам життя не буде.
Червоно сонце сходить, червоно заходить
А за селом у Торках сумний повстанець ходить.

Слава Україні! Героям слава!



ГОЛОДОМОР-33

КОЛИ КРОВ ХОЛОНЕ В ЖИЛАХ

(Уривок з художньо-документального роману "Серед степу широкого")

"Вы разглагольствуете о свободе и демократии, а другим не даете и рта раскрыть. Вы за роскошным столом жуете утиную построму, закусываете мандаринами и рассуждаете какой шашлык лучше, какой коньяк приятней, а в эти минуты тысячи деревенских детей умирают с голода на руках беспомощных матерей. А чтобы никто не знал об этом в столице и за границей, ваши войска оцепили районы, охваченные голодовкой, не позволяют людям выйти оттуда, ваши подручные сжигают вымершие деревни вместе с трупами, чтобы не осталось никаких следов."

(Владимир Успенский, "Тайный советник вождя")

Стояла сувора повоєнна зима. Мерехтів на припічку каганець При його тьмяному світлі вправно орудувала голкою матуся і тихо співала: "Ой горе тій чайці, чаєчці – небозі, що вивела чаєняток при битій дорозі". Сумна пісня. Як і життя мамине. У такі вечори я зачаровано слухав українські мелодії, про репресованого батька, старшеньких братиків і сестричок, які так і не прижилися на нашому згорьованому білому світі. Та хіба тільки їх згубило "щасливе сталінське дитинство"? Тож, коли мама починала співати, знав: цим намагалася вона розвіяти свою жіночу тугу, погамувати свої болі та образи. Бо неньку таки не раз зобиджали. Пригадую, як вона збирала гроші на податок. Ходила по людях. Не цура-лася ніякої роботи, аби заробити сяку-таку копійчину. Отож сплатила податок, виписали їй квитанцію. Того ж дня у хату зайшов сусіда Карпо Шагаєв, по-вуличному – Ґапсян. Намітив квитанцію та й скрутив з неї цигарку. Кинулася мама за документом уже тоді, як скрутка з тютюном дотлівала в Карповому слинявому роті.

– Що ж ти наробив, іроде?..

– А со бомаги зальо ци со?..

Витурлила мати лихого сусіда з хати.

– Чого він гугнявить – шепелявить, мамо?

– Бог покарав цю гидоту, синку.

– За віщо?

– Живих людей закопував, Гаспид, у землю за шматок більшовицького хліба.

– Як це?! – підскочив, мов ужалений.

– Потім, синочку, потім… Виростеш, багато про що довідаєшся…

Покарали маму за спалену квитанцію. Нагодився з фінвідділу податковий інспектор Чабан. – От що, Оксано, викладай мені гроші. Держава не повинна страждати із-за таких роззяв як ти…

– Ох і злющий цей дядько… Правда твоя, синочку. Це він твого безрукого батька перед війною в тюрму запроторив. Саме суддював тоді цей Чабан. Скільки людських доль згубив – скалічив цей "юрист"!..

– Я його вб'ю. За тата і за тих людей!..

– Що ти, Володю, і думати не смій. Господь розбереться по справедливості. Він є на світі. На все свій час…

Забігаючи наперед, скажу: і Ґапсян і Чабан сконали наглою смертю. Таки є справедливість на світі! А вона нічого не забуває і не прощає.

Мені, наприклад, ніколи не забудеться холодна ранкова пора. Подалися з мамою на самісінький край нашої довгої вулиці. До діда Саника. На узвишші виднілася його хатина, біля самісінької, вірніше на всю Малу Виску, бруківки. Мав дід Малахатько ступу, жорна, охоче дозволяв людям користуватися ними. Тож ішли до старого жінки та чоловіки з різних кутків. Товкли і ми у дідовій ступі просо та жорнували щотижня. Якось і сам господар навідався до хлівця. Зручно вмостився на двометрову колоду, випнувши наперед, мов короткостволу гармату, свою дерев'яну "ногу". Живої позбувся ще за Першої світової війни. Скрутив цигарку, вправно видобув кресалом вогню, припалив від трута і солодко затягнувся димом.

– Бачу, Оксано, серйозна поміч росте. Он як орудує ногами. Тож не жалій каші синові. Хай міцним та здоровим зростає! Бо що то за козак – мужчина без здорового харчу? Ех, життя наше сирітське! Чи пригадуєш 33-й рік, молодице?

– Аякже! Всю рідню рятували в далекому Архангельську. Чоловіка туди вислали. Потім у Тулі жили. Гарне місто, чудові люди, спасибі їм… Там голоду не було, – оживають мамині спомини.

– То добре, що клятого голодомору на собі не зазнала. Мабуть, така доля у тебе. А я… Наче страшний сон згадую.

Розказує старий так, що крижані мурахи повзуть по спині. У моїй дитячій уяві постає жахлива картина. Пасе дід Саник на цвинтарі райкомівські коні. Довкіл густе бур'янище та тиша. У високості повільно пропливають білосніжні хмаринки. І раптом з-під землі чується людське благання.

– Дядечку, я ще живий, не хочу вмирати, помилуй мене….Богу молитимусь за тебе, дядю, весь вік…Помилуй!..

– Со мозуть буть за балацки, заплющай оці, буду засипать…

– Дядечку!...

Тихенько підповз дід Саник до виритої ями. Мало не зомлів від побаченого. Карпо Ґапсян закопував живу людину.

– Ах ти ж, паскудо, – всю свою міць вклав у вуздечку та по голові та по Карпових плечах. – На тобі, людоїде!..

По хвилі витягнув кволого хлопця, струсив з нього суглинок: – Будеш жити, юначе!..

Покотилися з маминих очей сльози. Я гупнув так, що мало не розвалив дідову ступу. Скочив з неї та й підсів до колоди.

– Думаєте, як я малий, то так і повірив вашій казочці!? Гірко усміхнувся інвалід Першої світової, жорсткою рукою погладив мого чуба.

– Ні, дитино моя, то таке було справді. Від цього нікуди не дінешся. Навіки-вічні запам'ятають люди 1933 рік…

Пройшли роки. Помер дід Саник. Світла йому пам'ять. Облишила білий світ і моя матуся. Навічно знайшли собі притулок на кладовищі.

* * *

Частенько провідувала могилу Володимира Панасовича Циганенка його дружина, моя сусідка, нині теж покійна, Ганна Іванівна, я – мамину. Якось розговорились. Згадала жінка страшний 33-й рік

– То добре, Володю, що твоя мама не звідала цього лиха. Поїхала слідом за чоловіком на заслання в далекий Архангельськ. Наша ж сім'я жила в Ерделово, Чубарівкою тоді звалося наше село. Це вже тепер Леніно. Вмирали люди, як мухи. Просто не знаю, як ми вижили. Лютувала сільська влада. Особливо верховодив Василь Апостол. Він умудрявся до того, що розставляв на підходах до села комсомольські пости. Вони грубо обмацували – обшукували кожну людину, щоб, бува, не принесла діткам жменьку зерна із жнивного поля. Але й серед начальства справжні люди були. Світлу пам'ять залишив про себе голова колгоспу Павло Хлопенко. Не одну людину врятував від голодної смерті За що й сам поплатився. Заарештували Павла та й запроторили туди, де Макар телят не пас. Отаке було! Як і в Малій Висці та по всій Україні. Відвозив напівживих людей на цвинтар односельчанин Кузьма. Теж за півмиски сталінської баланди. Та й дістав у тодішньому Хмелівському районі прізвисько Сміття. Так і величали людовбивцю Кузьмою Сміттям.

Чомусь менше згадував воєнне лихоліття, аніж голодомор 33-го року, нині покійний фронтовик Василь Дмитрович Підопригора.

– Ти добре знав, Володю, моїх батьків – Дмитра Михайловича та Марію Семенівну. Святе подружжя було. земля їм пухом… Побралися в молодості. Жили на території Мануйлівської сільської Ради. Охоче взялися хазяйнувати. Четверо діток нажили. Мене, Миколку, Іринку та Степанка. Та ще ж стільки приютили, набагато старших за рідних – уже сирітських. Виховали їх, вивчили, відправили у світ Божий гарними та справедливими людьми. Георгія, Ольгу Бориса та Валентина. Останній аж до Москви дійшов. Працював на відповідальній роботі в ЦК. Якось приїхав у гості та й затіяв з батьком розмову.

– Продали б ви, тату, усе: хату, худобу, реманент… Виїхали б з України. Спокійніше мені на серці було б А то таке затівається, що просто жах.

– А хто ж, синку, хліб вирощуватиме та худобу як нас від землі відірвати? Ні, будь-яка влада знає ціну землі!.. При владі обов'язково є розумні люди. А вони не скривдять селянина. Факт!

Змовчав Валентин. Не знайшов слів, щоб переконати батька. У хлібороба своя психологія, своя думка. …І СТАЛОСЯ, І СКОЇЛОСЯ. Смерть косила голодних людей. Вимирали цілі села. Скрізь лютували сталінсько-беріївські яничари, не жаліючи навіть маленьких дітей. Пішов Миколка Підопригора у степ та й зірвав там кілька колосків. Мов коршун налетів на нього голова сільради. – Я тобі, негіднику, голову за це зірву!...

Жорстоко побив хлопчика у полі. І на доказ "своєї правоти" привів додому. Так і штовхнув побитого хлопчика до ніг матері. Із затисненими в кулачці кількома кволими, як і колосочками.

– Бачиш, Маріє, що скоїв?...

– Навіщо ж дитину отак, малого, немічного? – заплакала.

Зовсім озвірів сільський голова: – Ич, нюні розпустила. Ану збирайся! Москва слезам не верит!

Та й повів жінку до сільради. А звідти запроторили її аж у край вічної мерзлоти. Отак і залишилася сім'я без матері. Никав скрізь у пошуках чогось їстівного батько, аж поки не звалився з ніг в Олексіївці. Знайшли його непритомного у фермських яслах. Допоміг йому окличгати маловищанин Марко Іванович Дорогань.

Влаштував кволого чоловіка на Костянтинівську молочарку. День і ніч робив Дмитро Михайлович, там і жив. Кого тільки не розпитував чоловік про долю своїх дітей, ніхто не знав де вони.

…Першим загинув Степанко. Опух від голоду, зробився, як трухлява колода. Хоронили його Василько, Іринка та Миколка. Замотали хлопчика в благеньку ряднинку та й зарили в якійсь вибоїні, поблизу Лутківського кладовища. Ніхто не заплакав, бо на те не вистачило сліз. Розбрелися хто куди. З тих пір більше не бачив Василь своїх братика і сестричку. Вже пізніше прокотилася чутка, що дітей з'їли людоїди. Брів хлопчина степовою дорогою на Мануйлівку, Малу Виску. А на ній трупи. Он жінка лежить з розпущеною косою, он дід у киреї, он дівчинка... – Ні, не Іринка…

Звалився й сам на запиленій дорозі. Опритомнів на території Маловисківського цукрокомбінату, в лікувальному закладі. В страшну пору голодомору туди звозили небагатьох людей, давали їм сякий-такий харч. Отож доля не відвернулася від Василя Підопригори. Добрі люди підібрали бідолаху напівживого на битій дорозі та й доставили в лікарню.

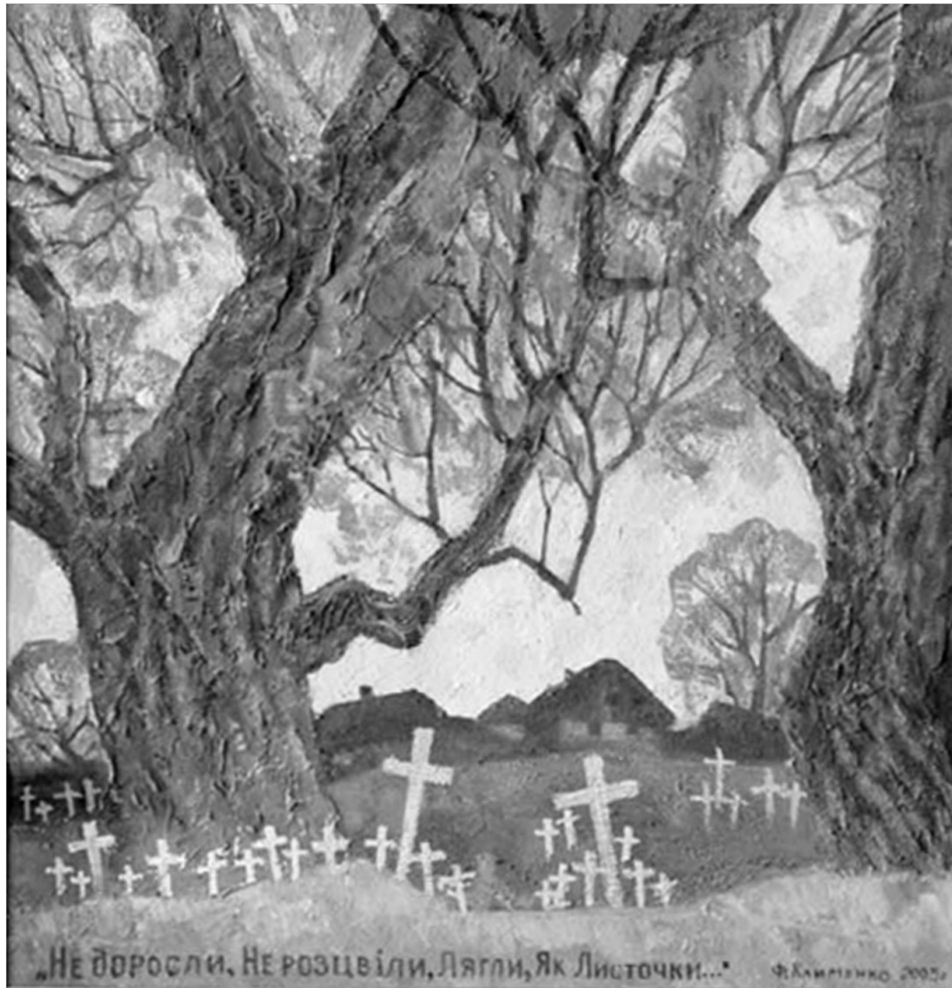
Пройде кілька тижнів, і випишуть його звідти, довідку хто він такий видадуть. Піде хлопець в Олексіївку, стане трудитися погоничем, повідомить про це батька дядько Григорій Касян і прилетить до села, мов на крилах, рідний ненько. Стануть уже вдвох працювати на різних роботах Мине зовсім небагато часу і благословить тато сина в нелегку путь – дорогу. Поїде Василько до матері на далеку Північ. Оббиватиме пороги беріївського начальства, поки не впаде опухлий на пероні Брянського вокзалу. І тоді російський залізничник зніме свого форменного кашкета, звернеться до пасажирів: – Люди добрые не дадим этому мальчику пропасть с голода!.. І тут порятунок не відвернеться від хлопчика.

Добрався таки Василько до матері. Став працювати з нею так, що врешті змилостивилося начальство Обох відпустило на рідну Україну. До люблячого чоловіка і тата.

* * *

– Ні. Життя народу нікому не вбити. Воно продовжується із покоління в покоління. І буде продовжуватися, якщо пам'ятатимемо, як те право на життя в українського народу хотіли відібрати. Якщо будемо пильними. Особливо до тих, хто веде до прірви і намагається відродити старі часи.

Володимир ЩЕРБАК, журналіст



 ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИБІР

КОЛИ ДУХОВНІ ВАРТОСТІ СТАЮТЬ ВИЗНАЧАЛЬНИМИ

Євген СВЕРСТЮК



В історії найчастіше "обирають" попутний вітер. Рідше обирають дальшу перспективу, розгадуючи своє призначення.

Україна пам'ятає дві фатальні угоди. Перша – угода з Росією у 1654 році. Ніхто не читав її тексту і не бачив підписів. Але після угоди відчули чужинецький режим, потім поступове запровадження кріпосного рабства. Друга угода – створення Союзу ССР 1922 року. Ніхто не бачив тексту угоди і не бачив підписів. Просто повідомлення з'явилося в московській пресі. Усі відчули жорсткий окупаційний режим, а в 1929 р. – запровадження кріпацького рабства, нечуваного в історії.

Комуністичний режим не змінив природи людини, але розмив її моральні підвалини, на яких трималася гідність особи. І та пошесть зісуття пішла по всій землі.

Європа давно зіткнулася з особливостями російського впливу і протистояла йому своїми традиціями, інституціями, де закоренився закон і право особи. В цьому є велика притягальна сила, проти якої військова сила мало важить.

Україна стоїть на межі між Росією і Заходом, який спрощено сприймав імперські поняття про "південь Росії". Однак навіть на рівні туристських вражень відчувається, що то зовсім інший народ – навіть після стандартизації комуністичним катком. Як писав Гоголь – "зовсім інша натура, яку Провидіння наділило зовсім іншою історією".

Нині історія поставила останню в світі імперію у всій її наготі і невизначеності, без міфів. Україна стоїть перед вибором, хоча вибір незалежності 1 грудня 1991р. і той історичний референдум був по суті вибором західного напряму. Він був закамуфльованим совєтською риторикою з національним забарвленням і заплутаний зусиллями старої номенклатури, що залишилася при владі. Їм було б легше повертатися назад, ніж прокладати дорогу в новому напрямі.

Дорогу прокладають молоді, сміливі й самовіддані. Саме такі, яких КГБ винищувало з перших кроків.

Десовєтизація йде на рівні риторики і не зачіпає корисливо-матеріалістичного способу мислення. Спроби заснування християнсько-демократичної партії європейського типу зводились до використання бренду. Навіть заміна символів тоталітаризму зупинилася під впливом Росії, де все стоїть на старих місцях. Звідти ж йдуть нові ініціативи будувати пам'ятники засновникам кріпосництва Катерині ІІ і Сталіну…

А тим часом західний вектор України, в принципі, обрала ще в часи Хрещення Київської Руси і в часи козацького лицарства.

Європейський вибір – це вибір вартостей. В українській мові слово вартості дещо відрізняється від слова цінності, бо з тим останнім більш пов'язані матеріяльні цінності. Коли говорять Європейський вибір, то здебільше мають на увазі політичну орієнтованість і матеріяльний достаток. Насправді ж за тим поняттям стоїть вибір засадничих вартостей – вибір свободи, прав людини, закону, права.

Куди втікав від царя Івана Грозного князь Андрій Курбський? На Захід. Куди втікав від свого батька Петра І його син царевич Олексій? На Захід. Куди втікали від того ж царя сподвижники гетьмана Мазепи? На Захід. Де рятувалися дисиденти, щоб уникнути ГУЛАГу? На Заході. А куди втікала донька Сталіна? А син Хрущова?.. Перелік можна продовжити, але уточнимо, що всі ці люди в пошуках свободи і права зробили Європейський вибір.

Чи значило це, що в Росії не було ні свободи, ні права? Якась свобода і якийсь закон і тут був, бо ж мільйони людей тут жили… Але щось не пригадується, хто із Заходу втікав до Росії і знаходив тут захист.

Річ у тому, що на Заході ще від часів Римського права закон був жорстокий, але один для всіх. У Російській імперії, чи то до революції, чи після, закон до певних осіб "не застосовували", а застосовували, і суворо, тільки до ворогів або до тих, хто критикував владу. Так само і дозована свобода: комусь вона була "вольготною", а для більшості була свободою раба.

Тому-то говорили про Московію і Росію як країну рабства і чужинці, і самі росіяни. І колись, і говорять тепер.

І втеча на Захід стає масовою.

А тим часом застереження поета звучить актуально і досі:

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра.

Але так само актуально звучить і його поклик:

Коли ми діждемося Вашингтона
З новим і праведним законом.
А діждемось-таки колись!

Отже, йдеться тут про вибір вартості – свободи і закону. Йдеться про запровадження людського ладу у своїй країні. Про повернення людині гідності ГОСПОДАРЯ.

Не всі люди в Україні розуміли Шевченка і не всі приймають його слова сьогодні. Для декого тепліше в тій звичайній атмосфері, до якої вони пристосувалися. Влаштовувати справи по блату чи за хабарі легше. Виконувати обов'язок важче, ніж відбріхуватись. Дотримуватись закону важче, ніж обминати закон.

Але молодь втікає від тих рабських умов у чужий світ, де треба тяжко працювати, проте є порядок. Для людської душі дуже потрібний лад.

Західний світ далекий від ідеалу. Він різний. Свобода там часто межує з розпустою. Демократія часом карикатурна. Лібералізм межує з безпринципністю. І люди там теж різні. Але коли ми говоримо про вартості, то маємо на увазі щось глибше, що закоренилось в серцях, у свідомості, в звичках людей.

Говоримо про норми. Правові і моральні норми карбувалися віками. "Нагадаємо велику і просту істину, – пише Ортега-і-Гасет, – що людина передусім і більш за все спадкоємець. І саме це, а не щось інше, докорінно відрізняє її від тварини. Тільки ж усвідомити себе спадкоємцем – значить осягти історичну свідомість".

У тому розумінні Європейська Спільнота є об'єднанням зовсім різних народів, які бережуть обличчя, свою історичну пам'ять, а єднаються на грунті спільних економічних і політичних інтересів.

Тварини, у яких є протилежні бажання, нападають одне на одного. Щось подібне було і у вождів у ХХ столітті. Європа в муках робила висновки.

"При зустрічі протилежних бажань людина звертається до моральних вимог справедливості і любові. В них міститься найцінніша умова запровадження миру між людьми для закладення спільної дружби і братерства". Коли ці слова писав український філософ ХІХ ст. Памфил Юркевич, він не натякав на Російську імперію, яка більше думала про розширення своїх кордонів. Послідовник Канта, він обгрунтовував християнський принцип миротворчості, бо саме в ньому закладені творчі потенції.

"Людина відчуває моральний потяг до людини як для того, щоб від її слова і її думки сприймати внутрішнє збудження, живити і виховувати ними свою душу, так і для того, щоб своєю чергою відкрити їй свою душу, свої бажання, радості і страждання. Тут ми маємо так зване почуття людяності, яке дає нашому роду вище значення серед інших одушевлених істот нашого світу і яке ображається виявом усякого ворожого ставлення однієї людини до іншої".

На тлі історії закритого суспільства, будованого на теорії класової боротьби, ті слова сьогодні опритомнюють і накреслюють іншу альтернативу – щирості, одвертості, співчуття, породжені справжньою релігійністю, для якої все добре не тільки добре і плідне, але й священне. Людина має бути гідною свого Творця.

В нинішній ліберальній Європі такі слова не в моді. Але саме вони зрошували той грунт, на якому формувалися правові й культурні інституції, що творять обличчя Заходу.

Зрештою, і за нашої пам'яті там було і є кому нагадувати абетку нашої культури, в основі якої лежать духовні вартості.

"Поняття вартості, – пише філософ Третгован, – пов'язане з поняттям обов'язку… Нам притаманна вартість, бо ми отримуємо її від джерела вартості. Це – те, що я для початку можу підвести під поняття Бога. Ми знаємо, що Він дає нам вартість. Ось чому вимога вдосконалення, що стоїть перед нами, – це абсолютна не обумовлена вимога".

Однак не забуваймо, що і в Україні, і на Заході більшість людей черпає усю цю мудрість не з філософських книг, а просто з катехизму, який згадує Страх Божий як початок усякої премудрості. Зауважимо при цьому, що логічні аргументи тільки вчать, а виховує і тягне за собою добрий вчитель, добрий приклад.

В тому розумінні різниця між Україною і Заходом невелика. Часом потяг до релігії в українців навіть більший, ніж на Заході. Різниця є саме у вихованні обов'язку, тобто в дотриманні слова і дотриманні принципів. Чотири покоління проходили школу партійності, яка ставила понад усе партійну вигоду і уневажнювала всякі принципи, що суперечили корисності. А тим часом обов'язок – це імператив, що діє всупереч корисності. Звідси і твердий закон, який виконується всупереч резонам вигоди.

Моральний релятивізм комуністичного виховання фактично розмивав підвалини виховання особистості. А відтак і сама особа практично була уневажнена, тобто використовувалась як знаряддя. Людина може бути метою і не може бути засобом. Цей кантівський постулат по суті є основою прав людини.

Совєтські вожді формально визнавали і навіть підписували "Декларацію прав людини і громадянина", ухвалену 10 грудня 1948 р. ООН. Але на практиці судили людей, які посилалися на права людини.

При такому поводженні з людиною у неї виробляліся пристосовництво і найвища його форма – кар'єризм, що не визнавав моральних заборон. Саме з цим нині маємо справу, коли говоримо про корупцію, недієвість законів та відсутність права.

Водночас за 20 років обличчя країни змінилося. Прірва між Україною і Заходом стирається. В умовах свободи зростає творча енергія людей. "Часи змінюються і нас змінюють", – говорить латинське прислів'я. Людина повертається обличчям до забутої істини: духовні вартості і традиції стають визначальними в житті суспільства, яке прагне повернути собі почуття гідності і самоповаги.

 КОНКУРС

Визначено переможців студентських робіт про визвольний рух

У Києві підбили підсумки конкурсу наукових робіт серед студентів на тему "Український визвольний рух 1920–1950-х років".

Преміями відзначили трьох молодих науковців, ще п'ятеро отримали спеціальні відзнаки журі. Загалом на конкурс надійшло 37 робіт із різних регіонів України.

Найвище журі оцінило роботу студента Києво-Могилянської академії Ігоря Бігуна, який дослідив співпрацю Івана Багряного з ОУН(м) і ОУН(б) під час Другої світової війни.

Друге та третє місця отримали відповідно студент Національного університету "Острозька академія" Андрій Сухих за роботу "Участь ОУН (б) та ОУН (м) в організації місцевих органів влади на Новоград-Волинщині у липні – вересні 1941 р." та студент Тернопільського національного педагогічного університету Сергій Гуменний за роботу "Втеча з "комуністичного раю": селянські переходи радянсько-польського кордону на початку 1930-х років".

Як відзначили організатори, цього року суттєво зросла не тільки кількість поданих на конкурс робіт, але й їхня якість. Тому кожен член конкурсної комісії відзначив своєю особистою відзнакою ще по одному учаснику:

– студент Прикарпатського національного університету Василь Бельмега – нагороджений відзнакою д.і.н. Івана Патриляка за роботу "Бій УПА з енкаведистами під присілком Сеньківським 11 лютого 1945 року";

– студент Національного університету "Юридична академія імені Ярослава Мудрого" (м. Харків) Владислав Сапа – нагороджений відзнакою к.і.н. Володимира В'ятровича за роботу "Боротьба радянських сил із підрозділами УПА на ПЗУЗ в 1944 році";

– студент Київського національного університету Григорій Рій – нагороджений відзнакою к.і.н. Володимира Панченка за роботу "Соціально-політичний портрет членів Українського державного правління";

– студентка Житомирського державного університету Ганна Любчак – нагороджена відзнакою к.і.н. Олега Репана за роботу "Форми і методи спротиву населення Житомирщини більшовицькій політиці колективізації (кінець 1920-х – 1930-і роки)";

– студент Київського національного університету Ярослав Переходько – нагороджений відзнакою директора Національного музею-меморіалу "Тюрма на Лонцького" Руслана Забілого за роботу "УПА крізь призму особистості: курінний "Недоля"".

Члени журі зауважили, що при оцінюванні найбільше уваги звертали на вміння автора обрати цікаву та оригінальну тему, а також його здатність до власних висновків.

Для учасників конкурсу у Києві також відбувся науковий семінар, на якому студенти прослухали доповіді та мали нагоду продискутувати з членами журі – істориками к.і.н. Володимиром В'ятровичем (НаУКМА), д.і.н. Іваном Патриляком (КНУ ім. Т.Шевченка), к.і.н. Володимиром Панченком та к.і.н. Олегом Репаном (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара).

Внесок українських студентів у дослідження маловідомих сторінок визвольного руху – це їхній перший крок в історичну науку. Тож побажаємо їм успіхів на цьому шляху.

Організатори конкурсу: Інститут суспільних досліджень, Центр досліджень визвольного руху, Центр історії державотворення України ХХ століття НаУКМА та Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів "Тюрма на Лонцького".

За повідомленнями ІП

 **ПРАВДА КЛИЧЕ!**

ФЕДІР УШАКОВ І СИДІР БІЛИЙ:

хто більше ворогів здолав у Чорному морі?

Мирослав МАМЧАК

15 жовтня у Севастополі відзначили пам'ять святого праведного воїна адмірала Федора Ушакова. У православних храмах московські отці відслужили "вєлічаніє": "Величаем тя, святый праведный воине Феодоре, и чтим святую память твою, ты бо молиши о нас Христа Бога нашего". Про "непереможного адмірала флоту російського" звучало з екранів місцевого телебачення, радіоефіру протягом кількох днів, на молебнях та на урочистих зібраннях вшановували адмірала. Вшанувати пам'ять єдиного святого серед російських адміралів до Севастополя прибув відставний адмірал Ігор Касатонов.

Нагадаємо читачам, що Російська православна церква зарахувала колишнього командувача Чорноморського флоту (1790–1792 рр.) мордвина адмірала Федора Ушакова до лику святих у 2001 році, з тих пір він вважається покровителем російських військових моряків. Однак зарахування адмірала до лику святих, як і все на той час у Севастополі, пам'ятаємо, носило більше світський, політичний, ніж релігійний характер. Відтоді Федора Ушакова виставляє московська церква разом з командуванням Чорноморського флоту непереможним адміралом, своєрідним російським Нельсоном на Чорному морі. При цьому оцінки англійського адмірала, дані російському, до уваги не беруться.

Ось днями в штабі Чорноморського флоту протоієрей Сергій Халюта, благочинний Севастопольського округу, на мітингу-реквієму, присвяченому пам'яті Федора Ушакова, сказав, що третій командувач Чорноморським флотом був: "Воин непобедимый, не проигравший ни одного сражения. Адмирал, который заботился о моряках. Адмирал, который любил своих подчиненных... ...И сегодня каждого из вас, поднимающихся по этой лестнице, вас встречают словами "не отчаивайтесь, сие грозные бури обратятся к славе России". Це говорив отець, в кишені якого зберігається паспорт громадянина України і який в лоні Української православної церкви Московського патріархату на український землі примножує славу не своєї Батьківщини? Це які "бурі" в Україні, отче, мають примножити славу Росії? Не знаю, відає про це святий отець чи ні, але "праведний воїн", будучи командиром лінійного корабля, за спогадами його сучасників таки добре товк матроські спини канчуками і любив порахувати їм зуби за сказане українське слово.

Ще глибше розвинув "історичну проповідь" отця Халюти голова Севастопольської міської державної адміністрації Володимир Яцуба: "Хочу пожелать, чтобы мы помнили свою историю, чтили тех великих флотоводцев, Героев России, которые отдали свою жизнь за независимость Родины. История учит: тот, кто не знает своей истории, учит историю других народов". Ось на цих словах високого державного українського чиновника зупинимося окремо, бо все, сказане далі, наприклад, російськими адміралами, не йде ні в яке порівняння з висновками українця Яцуби. Російські адмірали, на відміну від Яцуби, шанують своїх національних героїв, які воювали за інтереси і розширення їхньої імперії. Але ж українець, виходець з козацького краю Володимир Яцуба закликає нас "чтить" не національних героїв України, а він переповнений гордістю за героїв Росії, які дивним чином воювали "за незалежність Родіни", тобто Російської імперії, на території України.

Однак, Федір Ушаков своє життя на олтар своєї Родини не поклав, в бою не загинув. За незалежність якого народу чи якої країни він, пане Яцуба, воював на просторах Чорного моря? Може, українців чи кримських татар? Боротьби за чиюсь свободу і незалежність чи, може, за здійснення імперських амбіцій імператорів вимагала у нього його військова присяга, яку сьогодні ставлять у приклад військовим морякам обох флотів відразу: "Аз, Феодор Ушаков, обещаюся и клянуся Всемогущим Богом пред Святым Его Евангелием в том, что хощу и должен ея императорскому величеству моей всемилостивейшей Государыне императрице Екатерине Алексеевне самодержце и ея императорскаго величества любезнейшему Сыну Государю Цезаревичу и Великому Князю Павлу Петровичу, законному всероссийскаго престола Наследнику, верно и нелицемерно служить и во всем повиноваться, не щадя живота своего до последней капли крови... В чем да поможет мне Господь Бог Всемогущий!".

"Якби ми вчились так як треба, то й мудрість би була своя", – заповідав нам Тарас Шевченко. Але український державний чиновник, вихований радянською компартійною системою, справляє враження, що "Кобзар" йому не відомий. Якби були власні історичні знання та мудрість державного чиновника, Володимир Яцуба і вся його чиновницька рать не слухали б мовчки твердження про видатний вклад Ушакова в будівництво Севастополя, в якому він перебував всього кілька років далеко не на перших ролях, а командував флотом всього два роки.

Та історичну правду не приховати. Вона полягає в тому, що російсько-турецька війна 1787–1791 рр. застала Чорноморську ескадру "великого моря" контр-адмірала М. Войновича не в кращому стані. Напередодні початку бойових дій вона значно постраждала від шторму, більшість кораблів були виведені з ладу, частина загинула. За свідченням канцлера Олександра Безбородька, вони "просто згнили", однак такі історичні факти не заважають командувачу Чорноморським флотом віце-адміралу Олександру Вітку стверджувати, що "более боеспособной эскадры в те времена, чем эскадра Федора Федоровича Ушакова, не было".

А я ось заперечу. Була більш боєздатна ескадра на той час, ніж ескадра Войновича, комбригом у якій служив Ушаков. Це була Лиманська (Дніпровська) флотилія гребних суден, авангардом якої командував той самий Сидір Білий, запорожський полковник, в російській армії – підполковник. Між іншим, Федір Ушаков ту війну починав командиром корабля, а не ескадри. Чомусь заслуги справжнього командира ескадри контр-адмірала Марка Войновича у тій війні значно применшуються, що несправедливо. І ще не дослідженими залишаються відносини між Войновичем і Ушаковим та що привело до відставки Войновича з посади головного командира Чорного моря і заміною його Федором Ушаковим у 1790-у році.

У Севастополі замовчується і той факт, що 1 травня 1783 року ескадру з 16-ти новозбудованих кораблів з Херсона до Севастопольської бухти привів кошовий отаман Війська вірних козаків полковник Сидір Білий, а не Федір Ушаков – у фельдмаршала Потьомкіна не було адміралів, які б краще від отамана знали район плавання. Новозбудовані кораблі склали ескадру "великого моря" під командуванням контр-адмірала Войновича, а Федір Ушаков з початком війни у 1787 році командував лінійним кораблем "Святий Павло". Ескадру Войновича перед самим початком війни спіткала велика невдача, бурею і штормом більшість кораблів були виведені з ладу чи втрачені. Турецькі адмірали ситуацією на морі володіли, тож основний тягар війни на Чорному морі випав на долю Лиманської гребної флотилії. Отже, назвати залишки ескадри Войновича найбільш боєздатною силою на морі є великим натягненням, якщо не більше.

Однак віддамо належне морській виучці, хоробрості та бойовій майстерності Федора Ушакова. Він особисто знав Сидора Білого і досконало вивчив тактику бою козацького гребного флоту проти флоту турецького. І зумів успішно перенести її на тактику і дії флоту "великого моря", ставши таким чином "новатором у тактиці вітрильного флоту", чого заперечувати не можливо. Крім бойових заслуг, святі отці у своїх молебнях відзначали скромність російського адмірала. Погодимося з цим. Так, Ушаков був скромним адміралом, навіть жодного разу не згадав добрим словом тих, з ким разом воював і у кого перейняв тактику морського бою! Про "скромність" російського адмірала залишив інформацію і англійський адмірал Нельсон.

У бойовому послужному списку Федора Ушакова під час російсько-турецької війни вважаються переможні битви 14 червня 1788 року біля острова Зміїний (Федонісі), Керченська морська битва 8 липня 1790 р., битва на траверзі коси Тендра 28 серпня 1790 р., битва біля мису Каліакрія 31 липня 1791 р. Під час Середземноморського походу 1798–1800 років Федір Ушаков проявив себе не лише як флотоводець європейського рівня, що взяв штурмом фортецю на острові Корфу в 1799 році, але й як політик і дипломат при створенні грецької Республіки Семи Островів під протекторатом Росії і Туреччини. Однак більшість битв Федора Ушакова закінчувалися не повним розгромом сил противника. "Вскоре сопротивление турок было сломлено и они, обратившись к русскому флоту кормой, пустились в бегство". А це значить, що сили противник зберіг для подальшої боротьби. Лише у битві при Тендрі Федору Ушакову вдалося захопити 66-гарматний фрегат "Мелекі Бахрі" та знищити в бою флагман турецького флоту 74-гарматну "Капуданію", заодно і полонити турецького адмірала Саїд-бея з 18 офіцерами.

А тепер подивимося на бойові результати під час тієї ж війни командира козацької ескадри Лиманської флотилії полковника Сидора Білого, геть забутого у Севастополі, на Чорноморському флоті та й у Військово-Морських Силах України він гордістю не є. Не моляться за його пам'ять і отці УПЦ МП.

Згадаймо славні баталії козацького отамана. 7 червня 1788 року турецький адмірал Гасан-паша, знаючи стан ескадри "великого моря", привів під Очаків проти Лиманської козачої флотилії 57 бойових кораблів: лінійних кораблів, фрегатів і більш менших. Сидір Білий вийшов у лиман назустріч противнику. Спалахнув зустрічний бій козацьких чайок з великими вітрильними кораблями турецького флоту. Підсумок цієї битви привів у своїй реляції фельдмаршалові Г. Потьомкіну генерал-аншеф Олександр Суворов: "Ура! Светейший князь! У нас шебека 18-пуш., корабль – 60 пуш., не палит, окружен. Адмиральский корабль – 70 пуш. Спустил свой флаг. Наши на нем".

У бою 7 червня турецький флот втратив три лінійних кораблі і відступив, як би написали в сучасній історії: повернув кормою. Та далеко не втікав, бо нова битва з козаками в Дніпровському лимані розгорілася 17 червня того ж року. Про підсумки одержаної перемоги генерал-фельдмаршал князь Григорій Потьомкін звітував до столиці в реляції від 19 червня 1788 року: "Флот капітан-паші веслувальною флотилією розгромлений, 6 кораблів лінійних спалено та 2 піддалися…, 30 суден розбиті… Між кораблями знищені капітан-пашинський та віце-адміральський, у полон взято людей з 3000, побито не менше… Ця перемога одержана малими, новозбудованими за небувалим калібром, веслувальними суднами, яких побудовано до 200, … легкість і моторність (їх) така, що ворожий корабель тільки встигав їх побачити, а вони уже той оточують… Встановлено, що вони незрівнянно більше загибелі ворожому флоту вчиняти можуть, аніж великі військові кораблі – як це в останній поразці турецького флоту насправді й виявилося. Цими суднами переважно управляють запорожці…" У цій битві Сидір Білий отримав важке поранення, від якого помер. Похований біля фортеці Кінбурн.

А тепер, співставивши результати морських битв, приходимо до висновку, що лише за дві битви протягом 10 днів запорожський отаман і полковник Сидір Білий знищив ворожого флоту більше, ніж адмірал Федір Ушаков за всю свою військову службу! Ось вам, пане Яцуба з московськими отцями, історична правда про події того часу, правда про найбільш боєготову ескадру тодішнього Чорноморського флоту, про морську славу Вітчизни і звитяжців морських битв, забутих вами. Правда про тих, про яких ви не хочете і чути і читати. Але доведеться.

Сидір Білий і Федір Ушаков. Вони обидва в один і той же час мужньо билися з одним і тим же ворогом на Чорному морі. Правда про бойові заслуги Сидора Білого не применшує бойових заслуг Федора Ушакова. Вони – два різні світи. Тоді чого так вперто представники державної влади у Севастополі замовчують правду про вітчизняних героїв Чорного моря з козацького флоту України? Якщо Федір Ушаков боровся за розширення кордонів і нові моря та землі для імперії, то Сидір Білий свято вірив, що бореться за визволення рідної землі від вікового поневолення. І поклав на олтар цієї боротьби найдорожче – своє життя! Але ж забутий невдячними нащадками, бо не був адміралом, а лише козацьким отаманом (ох і ненавиділи їх в імперії!) і підполковником – отже, вся слава російському адміралові. Перемогло ханжество і холуйство перед чужинцями, оте малоросійство, з якого, відзначав ще Шевченко, "сміються вже люди".

Сидору Білому не довелося побачити, чим завершилося бойове побратимство українських і російських моряків на морі, як оцінила імперія пролиту козаками кров. Але святі отці мали би знати святу правду, – як після переможного завершення війни моряків козацького флоту, щоб не перечили повному привласненню морської слави тієї війни лише прийшлим адміралам, викинули на Кубань. Невже в Україні забули, як заспівали з горя вчорашні переможці морських битв і герої переможних реляцій: "Поселився москаль вдома, виганяє з хати. Як нам, бідним чорноморцям, на Кубані жити?". Так ще тоді на Чорноморському флоті повелося і триває до сих пір – вся звитяжна слава, незалежно ким добута, належить виключно російському флоту і видатним російським адміралам. Землі козацькі після депортації запорожців були роздані царським вельможам.

Та, як писав Тарас Шевченко, "слава не поляже". Тож святими для українських моряків мають бути ім'я Сидора Білого та продовжувача його справи, звитяги і козацької слави полковника і бригадира Антона Головатого, який по праву ділить із Сидором Білим звитяжну славу перемоги під Очаковом. Українські моряки мають знати і завжди пам'ятати, що Сидір Білий отримував свої перемоги над ворогом, визволяв українські чорноморське узбережжя під прапором, який є сьогодні в основі (синій хрест на білому полі) Військово-морського прапора Збройних Сил України. Він його приймав з рук Олександра Суворова і перший покрив звитяжними перемогами за рідну землю. Тож чому ім'я цього звитяжного моряка не шанується в українському флоті та Севастополі? Для українських моряків не повинно стояти дилеми чиє ім'я: Федора Федоровича Ушакова чи Сидора Гнатовича Білого є значимим для морської історії України, історії Військово-Морських Сил Збройних сил України.

Ось і справді, хто не знає історії свого народу, той проповідує історію других народів, хто не гордиться подвигами захисників свого краю, той падає ниць перед подвигами тих, хто їх здійснював при закабаленні в колоніальне ярмо рідного народу.



ПОКЛИК СУМЛІННЯ

ЦІНА НЕЗАЛЕЖНОСТІ...

З 27 жовтня по 4 листопада 1937 року капітан НКВД Матвєєв розстріляв в урочищі Сандармох 1111 політв'язнів соловецького етапу на честь 20-ліття "великой октябрьской..."

У неділю, 27 жовтня громадськість Києва вшанувала панахидою, запаленими свічками та живими квітами біля пам'ятника легендарному українському режисерові театру "Березіль" Лесю Курбасу пам'ять сотень яскравих представників української інтелігенції та пам'ять мільйонів українських селян і робітників, знищених в "ім'я свєтлого будущого, руководящєй і направляющєй".

На початку серпня щороку відбувається вже традиційна експедиція українських політв'язнів, жертв сталінських репресій, нащадків репресованих, представників громадських та державних структур, журналістів в урочище Сандармох та на Соловецькі острови. Експедиція проходить у рамках міжнародних Днів пам'яті жертв Великого терору 1937-38 рр. Щорічні прощі в урочище Сандармох та на Соловецькі острови розпочалися з 1997 року, коли в Карелії поблизу Медвежегорська були знайдені приховувані НКВД-КГБ місця масових страт і поховань в Сандармосі.

Цьогорічна як і минулорічна проща була сумно ювілейною, адже в ці дні виповнюється 75 років масових репресій в 1937–1938 років. Саме 5 серпня 1937 року за наказом НКВД СРСР №00447 почала діяти постанова Політбюро ЦК ВКП(б) від 2 липня 1937 року "Про антирадянські елементи". Розпочалася наймасовіша "чистка" радянського суспільства від "ворожих елементів", які не годилися, на думку Сталіна, для будівництва комунізму… Великий терор тривав 15 місяців і був офіційно припинений за постановою того ж таки Політбюро ЦК ВКП(б) 15 листопада 1938 року, хоча репресії, вже в менших масштабах, тривали й далі.

Меморіальне урочище Сандармох стало відомим громадськості завдяки невтомним пошукам і, без перебільшення, героїчним зусиллям подвижника пошукової справи Юрія Дмітрієва. Вдалося повернути з небуття численні "поховальні ями" в урочищі: "обычном месте расстрелов!". У них покояться понад 9 тисяч жертв большевицького терору. А таких, тільки офіційно визнаних "урочищ" лише в Карелії віднайдено 17. Щорічно українська делегація, яку очолює голова Київського товариства політв'язнів та жертв репресій Григорій Куценко (один з останніх політв'язнів совєтської імперії), покладає до пам'ятного знаку – триметрового козацького хреста з сірого граніту (авторства художника Миколи Малишка та скульптора Назара Білика) вінки та квіти, запалює свічки пам'яті, вшановує пам'ять невинних жертв сталінських репресій панахидою. Тут хочеться скласти низький уклін пані Ларисі Скрипниковій – почесній голові Товариства українців Карелії "Калина", без титанічних зусиль котрої цей гранітний козацький хрест "Убієнним синам України", збудований у 2004 році виключно на громадські кошти міг, би і не з'явитись…

Як не старалися кати цвіту українсько́ї інтелігенції та й багатьох інших націй колишньої "братської тюрми народів" заховати свої криваві злочини, та страшна правда вийшла на поверхню. Таки мертві докричалися до живих. Страшними ямами – очима, сповненими жаху, що розкидані по всьому Сандармоху, дивляться вони на нас, живих, які приходять на прощу в ці жахливі місця людських трагедій. Скільки ж тут українського цвіту – кращих синів та дочок України лежить в цих ямах – братських могилах (згадаймо хоча б тих же драматургів, поетів, письменників: Миколу Куліша, Леся Курбаса, Миколу Зерова, Валер'яна Підмогильного, академіків Степана Рудницького Матвія Яворського, професорів Володимира Чеховського і Сергія Грушевського, міністра освіти УНР Антона Крушельницького з синами…). Та не тільки українського, а й російського, польського, білоруського, фінського, карельського, саамського, поморського – всіх, кого захопив молох ленінсько-сталінських репресій незалежно від віри, національної належності, кольору шкіри й розрізу очей. Вчені стверджують, що в ці страшні роки нації і народності імперії зла зазнали таких непоправних генетичних втрат, які відгукуються в їхній долі й досі… Маємо пам'ятати: жахіття кривавого сталінського режиму ніколи і ніде не мають повторитися!





Неподалік Сандармоху біля того ж таки Медвежегорська, – "знаменитий" страшними спогадами Біломорканал, на будівництві якого загинули понад сто тисяч українських політв'язнів. Керівник "будови" – "любімец партії і народа" С.М.Кіров, пам'ятники якому стоять до цього часу і в столиці Карелії, й у Медвежегорську, учив підлеглих: "Карати по-справжньому, щоб на тому світі був помітний приріст населення, завдяки діяльності нашого ГПУ!". А в незалежній (!) Україні до цього часу маємо цілий Кіровоград з Кіровоградською областю! А на додачу ще й Дніпропетровск з Дніпропетровською областю! З "цікавим же багажем" ми йдемо у Європу!

Кількість жертв репресій, депортацій, воєн й голодоморів в Україні за часи совєтсько-більшовицької влади не піддається точному підрахунку. Це приблизно від третини до половини нинішньої кількості українців! Це був справжній Ґеноцид! І нинішня Україна є постгеноцидною державою з усіма відповідними наслідками… Такою є ця страхітлива ціна нашої нинішньої Незалежності! А нас знову лукаві люди – північні сусіди та їхні слуги в самій Україні зовуть в нову імперію – Євразійський союз! Будьмо на сторожі, бережімо дорогою ціною здобуту національну свободу!

"Памятаймо: Сандармох стався тому, що неукраїнський за складом і духом уряд Радянської України у 20-30-х роках здав Україну Росії." – Василь Овсієнко, політв'язень совєтських таборів

Георгій ЛУК'ЯНЧУК



ВАЖЛИВО

"Римський клуб" сприятиме європейському поступу України

Нещодавно у столиці Канади м. Оттава відбулися Річні Збори та Конференція всесвітньої організації "Римський клуб", що об'єднує політичних діячів, економістів, науковців, бізнесменів, чільних службовців міжнародних організацій, колишніх голів держав та урядів Європи та інших країн з усіх п'яти континентів, які переймаються актуальними проблемами людства – політичними, економічними, соціальними, екологічними, технологічними і культурними, та їхнім аналізом і прогнозуванням у контексті "світової проблематики".

На 2013 рік Римський клуб налічує понад 80 дійсних членів із 35 країн, а також 29 асоційованих членів. Крім того, він має у своєму складі національні асоціації, що нині діють у 33 країнах світу. Дійсним членом Римського клубу є проф. Богдан Гаврилишин – відомий канадійсько-швейцарський економіст з української діаспори, а серед асоційованих членів клубу є й один громадянин України – доктор Віктор Вовк, який також очолює його українську асоціацію. До речі, обидва українці взяли активну участь у заходах в Оттаві.

Українська асоціація Римського клубу (УАРК) скористалася нагодою Річних Зборів в Оттаві і направила до Римського клубу та його національних асоціацій офіційне Звернення щодо підписання у листопаді 2013 р. на саміті Європейського Союзу та країн "Східного партнерства" у Вільнюсі Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС.

Зокрема, у Зверненні до Римського клубу УАРК та українські інтелектуали наголошують: "Ми звертаємося до Римського клубу, його дійсних, почесних та асоційованих членів, національних асоціацій із закликом у цей дуже важливий для України та Європи момент надати всіляку підтримку Україні в її євроінтеграційних прагненнях та максимально вплинути на національні уряди країн ЄС з метою забезпечити успішне підписання у Вільнюсі поглибленої Угоди про Асоціацію між Україною і ЄС з наступною невідкладною її ратифікацією в національних парламентах, а в подальшому надати різнобічну професійну експертну допомогу для її успішної імплементації".

У Зверненні до Римського клубу також відзначається, що успіх у запровадженні в Україні європейської моделі розвитку може мати надзвичайно глибокі, навіть революційні наслідки і для Росії. Повернення України до європейської сім'ї народів, більше того, досягнення успіху в переході на сучасні цивілізаційні рейки XXI століття, зокрема в сфері сталого (екологічно і соціально збалансованого) розвитку порушить фундаментальне питання в самій Росії: чи може вона повторити шлях України? Саме тому нинішній авторитарний режим у Кремлі намагається будь-що блокувати процес євроінтеграції України, вдається до всіх можливих засобів впливу на своїх партнерів у країнах ЄС, щоб запобігти підписанню Угоди про Асоціацію.

Звернення підписали відомі українські громадські діячі та інтелектуали: Володимир ВАСИЛЕНКО, правознавець-міжнародник, Надзвичайний і Повноважний Посол України, представник України в ЄС і НАТО (1992-1995) та Раді ООН з прав людини (2006-2010); Віктор ВОВК, президент УАРК; Іван ЗАЄЦЬ, народний депутат України I, II, III, IV, VI скликань; Сергій КВІТ, президент Національного університету "Києво-Могилянська академія"; Сергій КОМІСАРЕНКО, академік-секретар і член Президії НАНУ, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Великій Британії (1992-1998); Юрій КОСТЕНКО, народний депутат України I, II, III, IV, VI скликань; Валерій КУХАР, академік НАНУ; Ярослав СОЛТИС, заступник голови Правління Національного банку України (1998-2003); Юрій ЩЕРБАК, Надзвичайний і Повноважний Посол України в Ізраїлі (1992-1994), США (1994-1998) та Канаді (2000-2003); Ігор ЮХНОВСЬКИЙ, академік НАНУ, народний депутат України I-IV скликань та інші.

На наше переконання, заснований понад 40 років тому Римський клуб відіграв і досі відіграє значну роль у формуванні цивілізаційного обличчя сучасного світу і особливо Європи. У складі клубу та його національних асоціацій чимало впливових представників політичної, наукової та бізнесової еліти Європи. А тому їхня підтримка напередодні Вільнюського саміту ЄС може мати вагоме значення у впливі на національні уряди країн ЄС щодо успішного підписання Угоди про Асоціацію між Україною і Євросоюзом.

За публікацією "Слова Просвіти", № 41

Наступне число "Нації і держави" обсягом у 12 сторінок вийде 14 листопада 2013 року.

Видавець Конгрес Українських Націоналістів
Засновник та шеф-редактор – Степан Брацюнь,
головний редактор – Марія Базелюк.
Редакційна колегія: Іван Белебеха, Іван Головацький, Ярослав Радевич-Винницький.

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08
e-mail: nacija@ukr.net
Адреса видавця: 01004, вул. Антоновича, 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26008013932801 у філії "Центральне регіональне управління ВАТ "Банк "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300937, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.
Газету видрукувано у ТОВ "Поліграфічна компанія "Інтерекспресдрук"
Замовлення №
Наклад 14 000 прим.
Ціна договірна